

Enhedslisten vil give ældre **velfærdsrettigheder** på finansloven

Ret til hjælp til at komme i bad to gange om ugen, ret til at komme ud i det fri og ret til rengøring hver fjortende dag. Det er nogle af de nye rettigheder, som Enhedslisten vil sikre ældre danskere, når der om få dage skal forhandles finanslov.

Færre og færre ældre får hjemmehjælp, og dem, der gør, får mindre og mindre. Tusindvis af stillinger i hjemmeplejen er skåret væk siden krisens start. Men nu skal det være slut. Sådan lyder det fra Enhedslisten, som vil gøre forbedringer for ældre til et af deres hovedkrav ved finanslovsforhandlingerne.

En ældrepakke til 1,2 mia. kr. skal ifølge partiet genoprette ældreplejen efter år med nedskæringer, give de ældre konkrete velfærdsrettigheder og sikre efteruddannelse til personalet.

Ret til mere hjælp

Kernen i ældrepakken er et markant løft af hjemmehjælpsområdet. Enhedslisten foreslår en ekstra bevilling til kommunerne på en milliard kr. Pengene skal øremærkes til at ansætte mere personale inden for hjemmeplejen.

Samtidig vil Enhedslisten give ældre danskere håndfaste minimumsrettigheder. Ældre, der får hjemmehjælp, skal blandt andet have ret til et bad mindst to gange om ugen, til rengøring mindst hver fjortende dag og til at komme regelmæssigt udenfor. Selvfølgelig forudsat, at de selv ønsker det.

Politisk ordfører Johanne Schmidt-Nielsen siger:

- Vores ældre medborgere har betalt en alt for høj pris for krisen. Måske fordi de ikke råber så højt. Det kan vi ikke være bekendt som samfund. Selvfølgelig skal den generation, der har bygget vores velfærdssamfund op, have den nødvendige hjælp og omsorg.
- Mens der er kommet flere ældre, er der samtidig skåret næsten fem millioner hjemmehjælpstimer væk årligt. Det kan ikke alene forklares med, at de ældre er blevet raskere, eller at kommunerne satser på genoptræning. Der er simpelthen tale om klokkeklare forringelser.
- Med vores forslag giver vi kommunerne flere penge, som vi øremærker til forbedringer for de ældre. Og vi giver den enkelte ældre nogle individuelle rettigheder til hjælp og omsorg. På den måde sikrer vi, at nedskæringer stoppes, og udviklingen vendes. Og jeg synes sådan set ikke, det er for meget at forlange, at man for eksempel kan komme i bad to gange om ugen.
- En afledt effekt er af ældrepakken er, at vi får skabt arbejdspladser til mange af de sosu'ere, som nu går ledige på grund af de seneste års nedskæringer. Det vil sætte skub i økonomien og dermed også skabe flere private arbejdspladser.

Udgiften på 1, 2 milliarder er før tilbageløb og sparede overførselsindkomster. Så beløbet bliver formentlig langt mindre. Enhedslisten foreslår, at ældrepakken finansieres ved at annullere de planlagte lettelser af selskabsskatten eller ved at hæve skatten på kapitalindkomster.

Forslaget om et løft i ældrevelværdien er en del af et bredere løft af velfærden, som udgør et af Enhedslistens hovedkrav på finansloven.

Ældrepackage Finanslov 14

De ældre har betalt en alt for høj pris for den økonomiske krise. På trods af, at der bliver flere og flere ældre, får de mindre og mindre hjælp. Ældre bliver påtvunget teknologiske løsninger, der ikke fungerer, og nu må kommunerne sågar tage hjemmehjælpen fra en borger alene med henvisning til en slunken kommunekasse.

Enhedslisten foreslår derfor en ældrepackage, som skal forbedre forholdene for ældre danskere og genoprette ældreplejen efter de seneste års nedskæringer. Det skal ske via:

- Nye minimumsrettigheder til modtagere af hjemmehjælp.
- 3000 flere ansatte i ældreplejen.
- Ændring af Serviceloven, som sikrer retten til hjemmehjælp.
- Stop for nedskæringer på plejehjemsområdet.
- Velfærdsteknologi skal bruges med respekt og omsorg.
- Uddannelse til plejepersonalet.
- Bedre rehabilitering og almen genoptræning af ældre.
- Ældre skal beskyttes mod misbrug fra private leverandører.

1) Velfærdsrettigheder og flere hænder i ældreplejen

De senere år har hjemmehjælpsområdet i mange kommuner været genstand for store besparelser. Mens antallet af ældre stiger, visiteres færre og færre til hjemmehjælp. De få, der kommer gennem nåleøjet, får mindre hjælp end tidligere.

Siden 2008 er cirka 4,8 mio. timers hjemmehjælp sparet væk i Danmark om året, så kommunerne i dag bruger i gennemsnit 10.000 kr. mindre pr. ældre borger sammenlignet med i 2007. I samme periode er antallet af ældre steget med næsten 150.000 personer.

Besparelserne på ældreområdet begrundes med, at nutidens ældre er friskere og mere selvhjulpne end tidligere, og at velfærdsteknologi giver mulighed for besparelser. Men denne udvikling kan langt fra forklare det markante fald i antallet af hjemmehjælpsmodtagere på bare fem år.

Besparelsen kan mærkes i de ældres hverdag. Statistikken dokumenterer klart, at de får gjort mindre rent, at de kommer sjældnere i bad, og at de tider, hvor hjemmehjælpen kunne ledsage den ældre på en tur hos købmanden eller bare ud i haven, er forbi.

Den sundhedsfaglige standard i mange kommunale tilbud er også barberet ned til et minimum med ventetider, genindlæggelser og et stigende medicin- og behandlingsfejl som følge af travlhed.

Der er behov for at vende udviklingen og sikre de ældre rettigheder og ressourcer til hjælp.

Minimumsrettigheder til hjemmehjælpsmodtagere

Enhedslisten foreslår en række minimumsrettigheder til at sikre de ældre mod en permanent nedskæringskrue:

1. *Ret til rengøring mindst hver anden uge for ældre, der ikke selv kan gøre rent.*

Undersøgelser fra FOA og ældresagen viser, at hjemmehjælpsmodtagere får gjort rent sjældnere og sjældnere. Det er uanstændigt og øger risikoen for sygdomme og infektioner.

2. *Ret til et bad mindst to gange om ugen for ældre, der ikke selv kan tage bad.*

En undersøgelse fra FOA viser, at der bliver længere og længere mellem hjælpen til at komme i bad. Minimumsrettigheden skal stoppe denne udvikling.

3. *Ret til en grundig hovedrengøring en gang årligt.*

Hvis den ældre ikke selv kan gøre rent, er der et indlysende behov for en mere gennemgribende rengøring en gang imellem. I enkelte kommuner findes dette tilbud allerede.

4. *Mulighed for regelmæssigt ophold i det fri for ældre, som ikke selv kan komme ud.*

De fleste ældre kan heldigvis selv sikre sig en tur i det fri. Især det flertal, som bor i parcelhus eller lignende med adgang til haven, når vejret er til det. Men 32 pct. af de ældre over 70 år bor i etagebyggeri. Hvis de har svært ved at bevæge sig rundt ved egen hjælp, så er der stor risiko for, at de aldrig kommer uden for en dør. Ifølge Ældresagens brugerundersøgelse får kun 3 pct. af *alle* hjemmehjælpsmodtagere tilbud om ledsagelse.

Listen er ikke i sig selv opskriften på anstændig ældrepleje, men basale minimumsrettigheder. Det er vigtigt at fastholde, at ambitionsniveauet på sigt skal være højere, så kommuner med højere standarder ikke kan misbruge listen til at retfærdiggøre besparelser.

De nye minimumsrettigheder skrives ind i serviceloven eller i en særskilt bekendtgørelse.

Flere ansatte i ældreplejen

Hvis ældreplejen skal have et løft, må antallet af ansatte som minimum op på samme niveau som før finanskrisen. Vi foreslår derfor, at der etableres en timepulje på cirka 5 mio. hjemmehjælpstimer om året til genopretning af området. Det svarer til, at der oprettes 3000 nye stillinger i ældreplejen.

Fra den store timepulje får hver kommune en mindre årlig pulje afhængig af, hvor mange ældre borgere, de har boende plus evt. sociale kriterier. Hvis kommunerne ved udgangen af 2014 kan dokumentere, at de har brugt pengene til at levere ekstra hjemmehjælpstimer, så får de lov at beholde tilskuddet. Ellers bliver pengene modregnes i tildelte midler året efter.

Timepuljen kan anvendes af kommunerne både til at forbedre hjemmeplejen for de ældre, der allerede er visiteret til hjemmehjælp (herunder at leve op til de nye minimumsrettigheder), og til at visitere flere ældre til hjemmehjælp.

2. Ændring af **Serviceloven** - sikring af retten til hjemmehjælp

Stadigt flere kommuner skeler til budgettet, før de vurderer en borgers ret til hjælp. I maj 2013 gav Østre Landsret Køge Kommune medhold i, at lovgivningen giver kommunerne mulighed for at sænke serviceniveauet alene ud fra sparehensyn. Det banede vejen for, at kommuner kan foretage økonomiske skøn uden at ænse borgernes individuelle behov.

En rundspørge blandt landets borgmestre, foretaget af Epinion for TV2, antyder, at rigtig mange kommuner har tænkt sig at udnytte den mulighed.

Det vil Enhedslisten ændre på:

- Enhedslisten ønsker serviceloven ændret, så en kommune ikke kan fratage eller skære i hjemmehjælp alene med henvisning til serviceniveau eller besparelser i kommunen.

3. Stop for fyringer af **plejehjems**personale

Ca. 44.000 ældre kan ikke længere klare sig i egen bolig og bor i dag i plejebolig. En plejebolig er et privat hjem, hvor beboeren selv betaler husleje, mad og service, men har adgang til at få hjælp døgnet rundt. Også på dette område er det i de seneste år luget kraftigt ud i personalet – selvom de mennesker, der visiteres til plejehjem, er blevet dårligere og dårligere. Resultatet er ringere omsorg for de ældre. I en rundspørge udarbejdet af Jyllands-Posten svarer næsten halvdelen af 340 adspurgte plejehjemsledere, at mindst 60 pct. af beboerne går med ble. Til et andet spørgsmål, som 325 plejehjemsledere har besvaret, svarer 61,2 pct., at de ældre i mindre grad bør gå med ble og i stedet gå på toilettet. Både ledelse og personale forklarer bleerne med mangel på personale. Personalemangel og travlhed fører også til fejl i medicinering, til samlebands-rutiner og ensomhed og til frustration blandt de ansatte.

Der findes i dag ingen samlet opgørelse over udviklingen i normeringerne på landets plejehjem.

Enhedslisten vil derfor ved finanslovsforhandlingerne foreslå, at der hurtigt gennemføres en undersøgelse af udviklingen i relationen mellem beboere og personale på landets plejehjem. Formålet er at få sat en stopper for nedskæringerne i personalet og få genoprettet normeringerne efter de seneste års nedskæringer.

4. **Velfærdsteknologi** skal indføres med respekt og omsorg for de ældre

Velfærdsteknologier, så som robotstøvsugere, er i rivende udvikling. Enhedslisten følger området med åbent sind. For når teknologi kan give tryghed og kvalitet for de ældre og for personalet ved f.eks. at minimere bureaukrati eller tilkalde hjælp ved faldulykker, så giver det mening. Men teknologi må aldrig erstatte kompetente hænder og kendte ansigter, blot fordi der skal spares. Enhedslisten foreslår:

- De arbejdstimer, som f.eks. toiletbotter kan frigive, skal tilbageføres til de ældre. Teknologien skal ikke erstatte menneskelig omsorg og årvågenhed, der kunne forebygge sygdom og hospitalsindlæggelser.

Teknologien skal i alle tilfælde indføres med respekt for de ældres selvbestemmelse, så de ikke oplever det som et overgreb. De skal ikke kunne pålægges selv at betale for indførelse af teknologi så som robotstøvsugere.

5. Mere **uddannelse** til personalet

Hjemmehjælpskommissionens rapport fra juli 2013 anbefaler bedre uddannelse af medarbejderne. Med udsigt til især flere demente ældre og med mere velfærdsteknologi i ældreplejen får social- og sundhedsassistenterne brug for efteruddannelse.

Men det kniber med at få bevilget tid til de nødvendige kurser, fordi det koster lønkroner til vikarer i den enkelte kommune. Dertil kommer, at 3.500 ansatte i ældreplejen slet ingen relevant uddannelse har. Enhedslisten foreslår:

- Der afsættes en pulje på 50 mio. kr. til at finansiere efteruddannelse af sosu-assistenter.
- Der afsættes yderligere 50 mio. kr. til vikardækning, når det faste personale er på efteruddannelse.

- For at nedbringe antallet af ufaglærte i ældreplejen skrues der i en årrække op for antallet af grundlæggende voksenuddannelsespladser (GVU) med 500 årlige sosu-pladser. Det vil betyde en årlig taksameterudgift på ca. 26.718.500 kr. for 23 ugers uddannelse. Kommunernes udgifter til GVU-elevløn kan delvist kompenseres gennem VEU-godtgørelse. Udgifterne til VEU-godtgørelse vil for 500 ekstra GVU-pladser beløbe sig til ca. 36 mio. kr. på social- og sundhedsuddannelsen trin 1.
- Kommunernes udgifter til løn vil kunne reduceres, hvis medarbejderne under et GVU-forløb erstattes af ledige i jobrotationsordning. På den baggrund anslår vi, at den samlede udgift bliver 50 mio. kr.

6. Bedre rehabilitering og almen **genoptræning**

Når en ældre borger skal på benene igen efter sygdom, er hurtig og effektiv rehabilitering afgørende. Ældre borgere skal støttes i selv at tilrettelægge deres liv, og rehabiliteringsindsatsen bør derfor altid bygge på frivillighed og den enkelte ældres ønsker. Ingen ældre må trues med at miste øvrige hjælpetilbud.

Ifølge Ældre Sagen og Danske Fysioterapeuter er ventetiderne på genoptræning alt for lange og kommunernes dokumentation på området for ringe. Det går ud over de ældre, fordi genoptræning trækker ud og har ringere effekt, hvis den iværksættes for sent. Enhedslisten foreslår:

- Området for almen genoptræning skal løftes ved at afsætte midler på finansloven til en 3-faset udbedring: De dårligste kommuner skal identificeres, der skal tilføres personaleressourcer til afvikling af ventetidspuklen, og der skal etableres en ensartet national overvågning af området fremover. Pris cirka 50 mio. kr.
- Det bør præciseres i Serviceloven, at ældres afvisning af et bestemt rehabiliteringstilbud ikke, hverken direkte eller indirekte, må kunne medføre reduktion i kommunens øvrige tilbud om hjælp.

Forslagene vil skabe arbejdspladser til fysio- og ergoterapeuter inden for genoptræningsområdet

7. Ældre skal beskyttes mod private leverandørers **misbrug**

Den tidligere regering indførte såkaldt frit valg i ældreplejen, hvilket har medført en underskov af private leverandører på hjemmehjælpsområdet. Langt fra alle lever op til almindelige forventninger om kvalitet og service. Senest har TV2's operation X vist, hvordan en større leverandør snød de ældre og behandlede arbejdskraften dårligt.

Enhedslisten vil have indført bedre kontrol med de private leverandører for at sikre, at de leverer service af en rimelig kvalitet. Det er generelt Enhedslistens holdning, at ældreområdet er for vigtigt og sårbart til at overlade til private leverandører, og at området burde tilbageføres til kommunerne. Men indtil det sker, foreslår vi, at mulighederne for misbrug begrænses:

- Der skal indføres et loft over, hvor store fortjenester private leverandører af ældrepleje må trække ud af de opgaver, de leverer til det offentlige.
- Der skal indføres arbejdsklausuler i udbud af den offentlige service for at sikre ordentlige arbejdsforhold for personalet.

8. omkostninger og finansiering

De samlede udgifter til ældrepakken beløber sig til 1,2 milliarder kr. om året. Denne udgift er dog før tilbageløb og sparede overførselsindkomster. Et svar fra finansministeriet til Enhedslisten peger på, at udgiften til ansættelsen af en ledig sosu-assistent kun vil beløbe sig til omkring 30.000 om året, når der er modregnet for skat, moms og sparede overførselsindkomster. Hvis man tager udgangspunkt i dette svar vil udgiften til at ansætte 3000 i hjemmeplejen være markant lavere.

Timepulje inkl. velfærdsrettigheder	1 mia. kr
Løft af almen genoptræning (øgede personaleressourcer ikke medregnet)	50 mio. kr
Pulje til efteruddannelse af 500 personer om året samt vikardækning	100 mio. kr.
Pulje til efteruddannelse af 500 personer om året samt vikardækning	50 mio. kr.
I alt	1,2 mia.

Enhedslisten foreslår, at ældrepakken finansieres ved at annullere de planlagte lettelser af selskabsskatten eller alternativt ved at øge beskatningen på kapitalindkomster. Enhedslisten er dog parat til at diskutere andre finansieringskilder.

Fakta om ældreområdet

Flere ældre - færre penge

Der er i dag 150.000 flere ældre end for fem år siden.

Alligevel bruger kommunerne færre penge på ældre end for fem år siden. I 26 kommuner er indsatsen til ældre blevet mindst 20 pct. billigere end i 2007. I gennemsnit har kommunerne afsat 10.851 kroner mindre pr. ældre end i 2007.

Tine Rostgaard, professor på Center for Velfærdsstudier på AAU, siger:

"Færre ældre får hjemmehjælp, og de som gør, får mindre. Bedre sundhed blandt de ældre kan umuligt forklare faldet ... Der er færre penge til rådighed per ældre. Den samlede service er blevet ringere".

(Kilde: Ugebrevet A4, 29.08.13)

Mindre personale

I 2013 er der rundt regnet 5000 færre social- og sundhedsmedarbejdere i ældresektoren end i 2009. For hver social- og sundhedsmedarbejder var der i 2009 11,9 ældre over 65 år. I 2013 var der 14,6 ældre pr. medarbejder.

Færre hjemmehjælpstimer

Antallet af hjemmehjælpstimer er samlet set faldet med 4,8 mio. fra 2008 til 2012. Det er primært sket gennem et fald i antallet af borgere der visiteres samt et fald i den gennemsnitlige tid pr. borger.

Foringelser

Foringelsen af hjemmeplejens service går primært ud over ældre uden det tungeste behov, men som ikke selv kan klare rengøring og bad.

Hjælp til rengøring

I 2012 var der 136.327 modtagere af praktisk hjælp. Det anslås, at 132.000 af disse modtager hjælp til rengøring, enten i egen bolig eller i plejebolig.

- På baggrund af FOA's medlemsundersøgelser samt undersøgelser fra Ældre Sagen vurderes det, at ud af de 132.000 modtagere af rengøring får 45.000 personer kun gjort rent hver 3. uge eller sjældnere.
- Antallet af brugere af hjemmeplejen, der kun får gjort rent hver 3. uge eller sjældnere, er fra 2009 til 2011 steget med 25 pct.

(Kilde: FOA-medlemsundersøgelse og Ældre Sagen)

Bad

I 2012 var der 154.556 modtagere af egentlig hjemmehjælp i egen bolig samt 44.773 i plejebolig, dvs. ca. 200.000 modtagere i alt.

- Ældre Sagen vurderer, at ca. 25 pct. af disse får hjælp til at komme i bad, hvilket svarer til ca. 50.000 personer. 75 pct. af disse får kun tilbudt bad én gang om ugen eller mindre.
- Antallet af ældre, der kun får bad én gang ugentligt steg fra 2009 til 2011 fra 47 pct. til 69 pct., mens antallet af ældre, der får bad hver anden uge eller sjældnere, steg fra 2 pct. til 4 pct.

(Kilde: Ældre Sagen og FOA-medlemsundersøgelse)

Ledsagelse ud af huset

32 pct. af de ældre over 70 år bor i etagebyggeri. Tager man udgangspunkt i de 84.000, der i dag modtager hjælp til personlig pleje, kan man antage, at samme personer også har vanskeligt ved at bevæ-

ge sig udenfor på egen hånd. Antager man, at 32 pct. af disse bor i etagebyggeri, svarer det til 27.000 personer.

- Ifølge Ældre Sagens brugerundersøgelse får 3 pct. af alle hjemmehjælpsmodtagere tilbud om ledsagelse ud i det fri.

(Kilde: Ældre Sagen og Danmarks statistik)

Bleer

En rundspørge til landets plejehjemsledere, foretaget af Jyllands-Posten i september 2013, viser, at mere end 60 pct. af de ældre på landets plejehjem går med ble. Lederne mener, at omfanget er for stort, og 6 ud af 10 ledere svarer ja til, at de i ældre i mindre grad bør gå med ble og i stedet benytte toilettet.

Ole Mørk Nielsen, Lederforum:

"Der er blevet for mange plejehjemsbeboere, der går med ble. Hvis der var personale nok, ville man kunne undgå, at så mange gik med ble".

(Kilde: Jyllands Posten, 30.09.13)

Brugertidsprocenter

Danmarks Statistik har for årene 2007-09 offentliggjort statistik over den tid, medarbejderne i hjemmeplejen tilbringer hos borgerne sat i forhold til den samlede tid, der gives løn for:

2007: 53,2 pct.

2008: 52,4 pct.

2009: 51,7 pct.

Utilsigtede hændelser

I 2012 var der 50.000 utilsigtede hændelser i plejeboliger, hvor de ældre for eksempel fik forkert medicin eller faldt. Hver tiende utilsigtede hændelse krævede indlæggelse eller anden behandling. Enkelte hændelser var dødelige.

Til sammenligning var tallet i 2011 ifølge Dansk Patientsikkerheds database 28.000. Patientombuddet påpeger, at stigningen dels skyldes en bedre indrapportering, men at travlhed ofte nævnes som en faktor, når der sker fejl i ældresektoren.

FOA mener, at hastværk og for mange opgaver kan være farligt.

Karen Stæhr fra FOA:

"Hvis medarbejderne har for mange opgaver og bliver forstyrret hele tiden stiger risikoen for utilsigtede hændelser."

(Kilde: Ugebrevet A4, 29.08.13)

Rettigheder for de ældre

Socialdemokraterne foreslog i 2007, at man skulle arbejde for følgende minimumskrav:

- Ret til en daglig tur i det fri for plejekrævende ældre.
- Ret til et bad om dagen for plejekrævende ældre.
- Ret til rengøring mindst en gang om ugen til visiterede brugere af hjemmeplejen.
- Ret til visiteret genoptræning leveret inden for 1 uge.